

5.5.2014

Työ- ja elinkeinoministeriö
PL 32
00023 VALTIONEUVOSTO

Lausunto tilaajavastuulain toimivuutta ja muutostarpeita selvittäneen työryhmän mietinnöstä (TEM/1919/00.04.01/2012)

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry pitää valitettavana sitä, ettei TIVA-työryhmä esitä toimenpiteitä, joilla laajennettaisiin tilaajan vastuuta alihankkijoidensa veroista ja heidän palveluksessaan olevien työntekijöiden palkoista ja sosiaaliturvamaksuista. Tällaisella sopimuksenaikaisella vastuulla pystyttäisiin nykyistä merkittävästi paremmin ehkäisemään harmaata taloutta alihankintatoimialoilla ja vuokratyövoiman käytön yhteydessä pienentämällä erityisesti alipalkkoihin liittyvää verovuotoa sekä niihin usein liittyvää työperäistä hyväksikäyttöä.

PAM katsoo, että ns. kolmannen vaiheen uudistustyö tulisi saattaa käyntiin viipymättä siten, että tilaajan sopimusaikainen vastuu olisi mahdollista toteuttaa vielä kuluvan hallituskauden aikana. Tässä uudistustyössä olisi mahdollista hyödyntää työryhmän jo teettämää laajaa selvitystä tilaajavastuun sisällöstä Euroopassa, josta käy ilmi, että useissa eurooppalaisissa maissa tilaaja on vastuussa alihankkijansa vero-, sosiaaliturva- ja työnantajavelvoitteista; joissakin maissa vastuu ulottuu koko alihankintaketjuun.

Näkemyksensä perusteeksi PAM haluaa vielä erikseen viitata HEUNIn 3.4.2014 julkaisemaan suomennokseen raportista¹, jossa on kuvattu mm. siivousalan ketjuuntumista sekä siihen liittyvää alipalkkausta. Raportissa kuvataan myös alalle tyypillistä työn teettämistä itsenäisillä ammatinharjoittajilla, johon otetaan kantaa jäljempänä tässä lausunnossa.

Ensimmäisen vaiheen uudistuksista

Laiminlyöntimaksu

PAM pitää positiivisena esitystä laiminlyöntimaksujen korottamiseksi ja korotetun laiminlyöntimaksun ulottamiseksi kaikkiin tilaajiin.

Työterveyshuolto ja tapaturmavakuutus

Myönteistä esityksessä on tilaajan selvitysvelvollisuuden ulottaminen koskemaan myös sopimuskumppanin työolosuhteita. Tästä syystä PAM pitää erittäin positiivisena, että työryhmä esittää selvitysvelvollisuuden laajentamista koskemaan selvitystä sopimuskumppanin työterveyshuollon järjestämistä. PAM kuitenkin katsoo, että selvityksenä tulisi edellyttää esimerkiksi jäljennöstä varsinaisesta työterveyshuoltosopimuksesta, sillä pelkkä sopimuskumppanin oma ilmoitus ei takaa sitä, että työterveyshuolto on tosiasiallisesti järjestetty lain

¹ Anniina Jokinen ja Natalia Ollus: "Tuulikaapissa on tulijoita": Työperäinen ihmiskauppa ja ulkomaalaisten työntekijöiden hyväksikäyttö ravintola- ja siivousaloilla. The European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations. Helsinki 2014

5.5.2014

edellyttämällä tavalla. Todettakoon, että työterveyshuollon järjestäminen laiminlyödään useimmiten pienissä yrityksissä ja esimerkiksi siivousalalla valtaosa yrityksistä on pieniä tai keskisuuria.

PAMin toimialoista tilaajavastuun kannalta keskeisissä vuokratyössä ja siivoustyössä työpaikkatapaturmien määrä on lisääntynyt ja tapaturmataajuus huomattavan korkea keskimääräisiin lukuihin verrattuna. Tästä syystä PAM katsoo, että tapaturmavakuutuksen ottaminen tulisi sisällyttää jo tässä yhteydessä tilaajavastuulain selvitysvelvollisuuteen kaikille toimialoille sen sijaan, että se toteutettaisiin vasta tapaturmavakuutuslain uudistamisen yhteydessä.

Soveltamisala

PAM suhtautuu kriittisesti esityksen perusteella lakiin jääviin toimialarajauksiin. Erityisesti itsenäiset ammatinharjoittajat tulisi saattaa soveltamisalan piiriin kaikilla toimialoilla. Kuten Aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue toteaa eriävässä mielipiteessään, harmaan talouden riskialoista mm. siivousalalla ja majoitus- ja ravitsemisalalla useat alihankintasopimukset rajautuvat kokonaan tilaajavastuulain soveltamisen ulkopuolelle sillä perusteella, että sopimuskumppani ei ole työnantaja-asemassa.

Soveltamisalan osalta olisi niin ikään syytä arvioida uudelleen käsitettä ”tilaajan toiminnassa tavanomaisesti suoritettavat tehtävät”. PAMin näkemyksen mukaan harmaan talouden riskialoista esimerkiksi henkilöstöruokailu- ja catering-toimintojen sekä turvallisuuspalveluiden tulisi olla tilaajavastuulain piirissä silloin, kun ne nykyisen määritelmän mukaisesti tehdään työtiloissa tai työkohteissa, joissa työskentelee normaalisti tilaajan omia työntekijöitä.

Laissa tällä hetkellä olevaa, sopimuksen euromääräistä raja-arvoa esitetään korotettavaksi nykyisestä 7 500 eurosta 9 000 euroon. PAM katsoo, että raja-arvoja tulisi pikemminkin tiukentaa, mikä toteutuisi euromääräisen raja-arvon osalta jättämällä esitetty indeksitarkistus tekemättä.

Helsingissä 30. huhtikuuta 2014

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry

Hanna Kuntsi
yhteiskuntasuhteiden vastaava
puh. 050 310 0676
hanna.kuntsi@pam.fi

Sirpa Leppäkangas
työaika- ja palkkausjärjestelmäasiantuntija
puh. 050 382 6759
sirpa.leppakangas@pam.fi